

Dossier 'Loting in politiek en samenleving'.

v 2018 10 07

Inleiding:

Alhoewel loting een werkwijze is die reeds in het oude Athene vanaf 486 BC toegepast werd in de politiek is loting in België voornamelijk door de G1000 ^(*1) in de belangstelling gekomen. Wereldwijd is het lotingssysteem in de politieke omgeving, en in de samenleving in het algemeen, reeds veel langer aan zijn terugkeer bezig en worden er zowel functionerende als experimentele panels opgestart ^(*2). Daardoor is een omvangrijke internationale literatuur voorhanden.

Een voorbeeld van een reeds tientallen jaren functionerend panel dat gedeeltelijk door loting is samengesteld, ingesteld als gevolg van een referendum in 1986, is de commissie die in de staat Washington DC de weddes van de verkozen volksvertegenwoordigers bepaald ^(*3).

In België is loting, enkele jaren na zijn ontstaan als natie (1830), toegepast om de soldaten voor de legerdienst te rekruteren. Deze toepassing is in België vooral bekend gebleven door de roman 'De Loteling' van Hendrik Conscience (1850). Meer recent is dit werk verfilmd en ook vertaald in het Engels.

Een andere toepassing, nog steeds functioneel, is de Jury die bij het Hof van Assisen die door loting uit de kieslijst wordt aangeduid ^(*4). In de Angelsaksische landen is deze juridische toepassing nog heel uitgebreid aanwezig.

Toepassing:

Uit de enkele voorbeelden in de inleiding blijkt al dat niet enkel het inzetten van loting als werkwijze van aanstelling belangrijk is, maar ook zijn ontwerp en wijze van toepassing.

In het Belgisch rekruteringsysteem voor de legerdienst (1833) werd het principe van de onbevooroordeelde en niet discriminerende aanduiding door loting teniet gedaan door de mogelijkheid om de rekrutering af te kopen. Dit gaf als resultaat dat enkel arme mensen legerdienst verrichtten.

De resultaten van de commissie in Washington (\$45,474/year) zijn dermate afwijkend van de resultaten in de staten waar de weddes van verkozen volksvertegenwoordigers bij referendum worden goedgekeurd, Arizona (\$24,000/year) en Nebraska (\$12,000/year), dat vragen over de werking van een panel, samengesteld met slechts enkele door loting aangestelde burgers tezamen met specialisten (gemengd panel), gerechtvaardigd zijn. Door deze werkwijze ligt manipulatie en beïnvloeding voor de hand en is het panel ook ver verwijderd van enige representativiteit (beeld van de samenleving), of beantwoordt aan andere criteria voor het gebruik van loting in politiek of samenleving.

Het gebruik in de Juridische context heeft dan weer een heel andere specifieke motivering en criteria.

Besluit:

Het systeem van loting in de politieke sfeer moet beantwoorden aan criteria die afhankelijk zijn van de toepassing. Als referentie wordt de ladder van Arnstein voorgesteld met een kantelpunt op het 'wetgevend beslissingsrecht' van de burger op de niveaus 6, 7 en 8 ^(*5). Voor deze laatste niveaus zijn enkel strikte criteria aanvaardbaar. Naarmate men verder afdaalt in de niveaus kunnen minder stringente criteria gehanteerd worden die meer complexe wetenschappelijk verantwoorde toepassingen toelaten

Er dient op gelet te worden dat een democratisch instrument zoals loting niet het exclusieve werkterrein wordt van gespecialiseerde instellingen en bedrijven waarvan men noch de onafhankelijkheid noch de werkwijze, en dus ook de resultaten, kan beoordelen ^(*6).

(zie 'Begrippen en toepassingen van loting').

Referenties:

*1 - G1000 Belgium (2012) <https://participedia.net/en/cases/g1000-belgium>

*2 - Loting in politiek <https://en.wikipedia.org/wiki/Sortition>

*3 - <https://salaries.wa.gov/about-us/how-and-why-commission-was-created> (1987) The purpose for creating the Commission was to establish salaries that reflect the duties of the state's elected officials and to remove political considerations from the process.

(*4) <https://www.rechtbanken-tribunaux.be/nl/rechtbanken-hoven/hof-van-assisen/personen/gezworene-jury>

(*5) ladder van Arnstein, of voor meer gedetailleerde definitie de 'participation cube van Archon Fung' <http://www.archonfung.net/papers/fungvarietiesofpart.pdf> (ladder van Arnstein zie p8).

(*6) zie: Begrippen en toepassingen van loting in volksvertegenwoordiging

Onze voorstellen kunt u terugvinden op de 'Overzicht pagina loting documenten'.

Voor ons blijft het recht op initiatief (bepaling van de politieke agenda) en referendum (het beslissingsrecht) de voornaamste uiting van volkssoevereiniteit. Loting is in een democratie een aanvullend democratisch element.

We benadrukken dat het plebisciet (een referendum op initiatief van de overheid) niet behoort tot het democratisch instrumentarium.

Plebisciet : staatsrecht - referendum dat op initiatief van de overheid wordt gehouden. De uitslag van een plebisciet kan in principe bindend of niet-bindend zijn. Voorstanders van referenda staan doorgaans wantrouwend tegenover het plebisciet, omdat zo'n referendum als het ware van bovenaf wordt opgedrongen aan de bevolking. Hierbij bestaat het risico dat de overheid aanstuurt op een door de organisatoren gewenste uitkomst. Het woord 'plebisciet' heeft daarom voor voorstanders van het referendum een negatieve klank, en roept associaties op met manipulatief gedrag van dictatoriale regimes. (bron: parlement.com)

Paul Nollen

Meer Democratie vzw